

PROJEKTBEKRIVELSE

Ansøger: Skov- og Naturstyrelsen Storstrøm, i samarbejde med Næstved og Slagelse Kommuner
Kontaktperson: skovrider Claus Jespersen
Dato: 5. december 2008
Projekt navn: Næstved-Slagelse-Skælskør-banen

Formål

I forhold til andre dele af landet har Sydvestsjælland få offentlige naturarealer og friluftstilbud generelt. Der er iværksat en række initiativer til at udvikle regionen på dette område.

Nedlæggelsen af jernbanen mellem Næstved, Slagelse og Skælskør giver nu mulighed for at etablere en godt 50 km. lang motions- og friluftsti i området.

En sådan sti vil få stor betydning for områdets friluftsliv og befolkningens muligheder for motion og oplevelse af landskab og natur. Stien vil udgøre en omfattende, rekreativ korridor i området. Dette vil få betydning for lokalsamfundene langs stien og for forbindelserne mellem disse. En lang række friluft-, motions-, og naturaktiviteter vil kunne bygges op omkring stien. Stien kan således blive et hovedelement for udviklingen i hele området.

Ved at gennemføre stianlægget under inddragelse af de berørte lokalsamfund og med anvendelse af moderne metoder til formidling af natur, kultur og motionsmuligheder, vil stien kunne være til inspiration for andre tilsvarende anlæg.

Stien vil kunne tiltrække brugere også fra andre dele af landet.

Baggrund

Jernbanen mellem Næstved og Slagelse blev anlagt i 1892. På sidebanen Dalmose-Skælskør ophørte persontrafikken i 1950. Der var fortsat godstrafik på strækningen. I 1971 ophørte al trafik mellem Næstved og Sandved. I 1975 ophørte også trafikken med godstog på Skælskør-Dalmosestrækningen. I 1986 indstilledes godstransporten på den sidste strækning mellem Slagelse og Sandved. I 2007 besluttede Banedanmark at afhænde banestrækningen, da Trafikstyrelsen vurderede, at strækningen ikke skal bruges til jernbanedrift i fremtiden.

Banestrækningen bliver i dag brugt som sti af de lokale. Næstved og Slagelse kommuner samt

Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet har siden 2007 arbejdet på at udvikle en friluftsti på banearealet – se www.dn.dk/jernbanestien. På en mindre del af banen - knap 3 km ind til Skælskør - er der endvidere interesse i at fastholde den eksisterende lejlighedsvis kørsel med veteranog.

De to kommuner har i foråret 2008 fået udarbejdet en rapport hos firmaet Carl Bro, der belyser mulighederne for at etablere friluftsti på banen, samt alternativt veteranjernbane. Rapporten viser, at det vil være dyrt at istandsætte banen til veteranbane.

Målgruppe

Slagelse og Næstved kommuner har tilsammen mere end 150.000 indbyggere, og de tre byer, der forbindes af banen, har hhv. 31.800 (Slagelse), 41.800 (Næstved) og 6.500 (Skælskør) indbyggere. Stien har derfor et stort potentiale i den lokale befolkning. Samtidig vil de gode forbindelser til andre rutenet og offentlig transport gøre stien til et udflugtsmål for hele den sjællandske befolkning, herunder også Hovedstadsområdet. Stiens længde og friluftsfaciliteterne vil gøre den attraktiv til grøn turisme, (f. eks. svarer strækningen Næstved – Slagelse præcist til en marathon). Ved anlæg af sti og friluftsfaciliteter samt gennem information søges det at imødekomme flere forskellige alders- og interessegrupper. I projektet vil der blive gjort en særlig indsats for at få nye eller alternative målgrupper til at bruge stien uden det dog må forhindre hovedmålgruppen af vandrere og cykelisters brug af stien.

Sundhed

Stien vil kunne give gode muligheder for motion og bevægelse, herunder cykling, rulleskøjter, rulleski, løb, vandring m.v. Ved særlige folkesundhedspladser langs strækningen vil der kunne dyrkes forskellige former for styrke- og balancetræning, som kan tiltrække særlige grupper, f.eks. ældre, der normalt ikke kommer i et fitnesscenter.

Der etableres desuden naturlegepladser, som udformes og placeres, så de giver børn (og deres forældre) motion gennem leg. Det samme gør sig gældende for naturlegepladser til hunde.

Strækningen Næstved – Slagelse svarer præcist til et maratonløb. Et årligt maratonløb var derfor en oplagt aktivitet.

Friluftsliv

Den lange sammenhængende rute giver gode muligheder for friluftsliv. Der er gode forbindelser til offentlig transport, og ruten er derfor velegnet til cykel- eller vandreferie. Der er forbindelse til vandre- og cykelruten "Sjællandsleden" og de nationale cykelruter nr. 6 i Slagelse og nr. 7 i Næstved. Der anlægges derfor shelterpladser med vand og muldtoilet med 10-15 km's mellemrum. Endvidere opsættes der bord/bænke med ca. 5 km imellem, ligesom der anlægges bålhytter, som også kan anvendes som madpakkehuse i dårligt vejr. Type og omfang af faciliteter langs stien vil indgå i dialogen i forbindelse med borgerinddragelsesprocessen.

Naturoplevelser

Lokalt vil stien give en nem adgang til hverdagsnatur. Stien er en grøn korridor gennem landskabet med små skove og levende hegn. Da banen har ligget ubenyttet hen i så mange år, er der på lange strækninger kommet en bevoksning af buske og træer, mange af dem blomstrende. Det vilde, uberørte præg søges bevaret, da det opleves som natur i kontrast til det omgivende landskab. Dette er på det meste af strækningen præget af landbrugslandet, men stien passerer gennem mindre skove og over et par vandløb. Muligheden for naturgenopretningsaktiviteter og lokale friluftsfaciliteter langs strækningen vurderes løbende.

Information

Udover mere traditionel formidling som skilte og foldere skal der anvendes og udvikles nye formidlingsmetoder med anvendelse af IT. Ved at bruge IT forventes det, at der nås flere målgrupper, f.eks. teenagere.

Der udarbejdes information, som skal gøre det nemt at gå i gang med at bruge folkesundhedspladserne og stien til daglig motion. Dette kan kombineres med muligheden for at se ens egen rute og tid, da dette kan være yderligere en motivationsfaktor.

Der etableres GPS-baserede spil, som skal aktivere børn i alderen 8 til 15 år i motion gennem leg.

Foruden en folder over hele strækningen udarbejdes der IT-baserede guider med forskellige temaer. Nogle af disse skal hentes med en enhed med GPS, således at man får fortællingen om ruten, mens man går, løber eller cykler.

INDHOLD

Projektorganisering

Skov- og Naturstyrelsen Storstrøm, Næstved Kommune og Slagelse Kommune indgår en skriftlig aftale om gennemførelse af projektet, med Skov- og Naturstyrelsen som projektejer.

Der nedsættes en styregruppe og en projektgruppe for projektet. Skov- og Naturstyrelsen Storstrøm, Slagelse Kommune og Næstved Kommune er medlemmer af styregruppen, og Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet tilbydes observatørposter i styregruppen. Skov- og Naturstyrelsen Storstrøm ansætter en projektleder. Foruden projektlederen sammensættes projektgruppen af relevante medarbejdere fra Skov- og Naturstyrelsen Storstrøm, Næstved Kommune og Slagelse Kommune, samt DN og Friluftsrådet. Projektlederen skal bl.a. forestå borgerinddragelsesprocessen med lokalsamfundene. Borgerinddragelsen skal sikre det lokale medejerskab. Processen skal påvirke indretningen af sti og anlæg, hvilket vil bidrage til en tilpasning til lokale forhold og behov, således at flest mulige vil anvende stien. Detailprojektering af selve anlægget skal udføres af en konsulent, f.eks. et rådgivende ingeniørfirma efter offentligt udbud.

Der udarbejdes en organisationsplan samt en beskrivelse af dialog og involveringsprocessen med opstilling af milepæle inden projektet iværksættes.

Anlæg af stien samt adgangsforhold

Grøntmiljø/Carl Bro har for Næstved og Slagelse kommuner udarbejdet en rapport om banens anvendelse som sti. Der er undersøgt tre scenarier: 1) sti mellem skinnerne, hvor skinner og sveller bliver liggende, 2) sti på skærver, hvor skinner og sveller fjernes og 3) sti på bærelag, hvor skinner, sveller og skærver fjernes. Rapporten anbefaler scenario 2, der derfor her er taget som udgangspunkt.

Da banen på visse strækninger er meget tilgroet, skal der først ryddes for bevoksning på selve banelagemet. På nogle strækninger skal der muligvis foretages yderligere rydninger for at skabe udsigt over landskabet og variation i oplevelsen. Omvendt skal der formentlig plantes på visse strækninger, navnlig hvor banen går tæt på beboelser.

Skinner og sveller fjernes, mens skærverne anvendes som underlag for stien. På en del af strækningen mellem Dalmose og Skælskør ligger skinner og sveller direkte på jorden, og der skal derfor funderes ekstra under stien.

Stien anlægges således, at den kan opfylde hovedformålet om at være en cykel- og vandresti på hele strækningen. Hvor det er muligt anlægges stien, så den kan imødekomme ønsker fra andre potentielle brugergrupper. I forbindelse med dialogfasen afklares de forskellige ønsker og muligheder og der gennemføres en prioritering af hvad der kan gennemføres inden for rammen af det samlede projektbudget.

Syv steder krydses strækningen af offentlige veje. Ved disse opsættes bomme på tværs af stien af hensyn til sikkerheden.

Der er flere private overkørsler. Disse asfalteres i hele stiens bredde og markeres med skilte og/eller i belægningen, således at brugere af stien bliver opmærksomme på evt. krydsende trafik.

Broen over Susåen skal istandsættes, jf. rapporten fra Grøntmiljø/Carl Bro.

Der etableres seks til otte mindre P-pladser i forbindelse med banen. Nogle af P-pladserne indrettes, så kørestolsbrugere kan komme ind på stien, ligesom der på nogle skal være plads til parkering.

I Slagelse by er banestrækningen hævet over terræn. Der skal derfor etableres trapper, der gør det muligt at komme op på banen. Der skal muligvis anlægges mindre trapper andre steder for at skåne baneskråningen og øge tilgængeligheden.

Inden anlægsarbejdet iværksættes udarbejdes en detaljeret plan for anlæg, belægning, adgang m.v. Dog tænkes en del af oprydningen med fjernelse af sveller og skinner samt rydning og beskæring af beplantning og hegn gennemført parallelt med dialogfasen.

Sundheds- frilufts- og formidlingsfaciliteter

Stiens design tager udgangspunkt i Skov- og Naturstyrelsens designkatalog.

Spørgsmålet om faciliteter og anlæg langs stien skal indgå i borgerinddragelsen og derpå i en detailprojektering af anlægget. Det skal således være muligt at imødekomme særlige lokale behov og muligheder.

Som udgangspunkt indgår følgende typer af faciliteter i dialogen:

- folkesundhedspladser – størrelsesordenen 8 stk.
- shelterpladser – størrelsesorden 5- 6 stk. - hver med to til fire sheltere, bålpladser, muldtoilet og vand, enkelte indrettes evt. også til kørestolsbrugere,
- bænke, bl.a. af hensyn til ældre brugere,
- bord/bænkesæt til madpakkespisning med 5- 6 km. mellemrum – også mulighed for anvendelse af kørestolsbrugere,
- bålhytter til bl.a. skoler og økobaser- størrelsesorden 5 stk.,
- naturlegepladser størrelsesorden 10 stk. bl.a. med henblik på daginstitutioner– evt. placeret i tilknytning til shelterpladserne eller bålhytterne,
- indhegnede naturlegepladser til hunde – to- tre stk.,
- adgang fra stien til nærliggende veje, stier, boligområder og naturområder sikres, hvor det er muligt og relevant.

Bl.a. baseret på borgerinddragelsen udarbejdes plan for etablering af faciliteter langs stianlægget. Dialogen kan inddrage andre typer af faciliteter end de ovenfor omtalte.

Borgerinddragelse

Tidligt i forløbet, inden detailprojekteringen, indledes en borgerinddragelsesproces om projektet. Der nedsættes en borgergruppe for hele projektet, som er fast i hele projektperioden og med repræsentanter for den samlede strækning. Ved planlægning for de enkelte delstrækninger udvides borgergruppen med repræsentanter for delstrækningen.

Der afsættes midler dels til selve processen, dels til visse af de anlæg, som fremkommer som et ønske under processen. Generelt indgår forhold i tilknytning til anlæg, faciliteter, formidling m.v. i dialogen. Mulige faciliteter er nævnt ovenfor. Andre typer vil også kunne komme på tale baseret på lokale behov og ønsker. Anlæg og faciliteter skal dog holdes indenfor budgettet, hvilket kan give behov for at prioritere. Styregruppen foretager den endelige prioritering. Imødekommelse af specialgruppers ønsker kan indebære, at der skal fremskaffes yderligere finansiering f.eks. fra kommunale kilder såfremt sådanne behov skal imødekommes, for at projektets hovedformål ikke nedprioriteres. Samtidig skal stien over den samlede strækning fremstå homogent som et sammenhængende anlæg, selvom der kan være forskelle i faciliteter m.v. på de enkelte delstrækninger.

Detaljerne i inddragelsesprocessen beskrives i en inddragelsesplan, inden processen iværksættes. Som minimum inddrages kommunerne, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og netværk

i det lokale erhvervsliv. Det kan være relevant at inddrage flere – f.eks. børne- og ungdomsinstitutioner, lokale borgerinitiativer, museer, idrætsforeninger m.v.

Information og formidling

- Skiltene på banen følger Skov- og Naturstyrelsens design. Der vil være pæle med pictogrammer, vejviserskilte med henvisning til byer og evt. faciliteter mv. På P-pladser og folkesundhedspladser opsættes informationstavler. På selve strækningen opsættes kortborde v. de forskellige faciliteter.
- Der udgives en folder for hele strækningen, der formidler natur, kultur og banens historie samt adgang. Folderen har en bred målgruppe og skal udkomme på dansk, tysk og engelsk.
- Der fremstilles et særligt informationsmateriale til hoteller og lign. i samarbejde med erhvervslivet. Materialet udkommer på dansk, tysk og engelsk.
- Banestien formidles på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside www.skovognatur.dk og med link til www.sjaellandsleden.dk samt de to kommuners hjemmesider.
- Friluftsfaciliteterne vil også fremgå af www.friluftskortet.dk eller lignende sted.
- Der fremstilles forskellige typer information og formidling, der enten kan downloades fra www.skovognatur.dk til f.eks. en mobiltelefon eller modtages direkte ude i felten til en mobiltelefon el. lign. med indbygget GPS. Navnlig ved spil lægges der vægt på at bruge den sidste løsning, således at de ikke kan spilles foran computeren!
- Der fremstilles to spil til børn på f.eks. hhv. 8-11 år og 12-15 år. Spillene skal dels motivere børnene til at komme ud og bevæge sig dels gennem leg formidle viden om natur, kultur og historie.
- Der produceres 3-5 motionsprogrammer af forskellig sværhedsgrad. Programmerne kan kombinere brugen af folkesundhedspladserne med brugen af banen og kan anvende lyd og billeder/film.
- Der skal være mulighed for via f.eks. en GPS-enhed på hjemmesiden at se afstand og tid for en planlagt rute.
- Der sigtes mod at få information med følgende emner: Vinter/forår/sommer/efterår i naturen, kulturlandskabet, jernbanens historie, gennem tekst, lyd, billeder og film. Guiden til landskabet kan f.eks. fremstilles således at informationen kan modtages over enhed med GPS langs ruten.

Bl.a. baseret på borgerinddragelsen og planen for etablering af faciliteter udarbejdes en plan for information og formidling langs stianlægget.

Der udarbejdes sammen med Nordea- fonden en kommunikations- og presseplan for hele projektet.

Beliggenhed og størrelse

Jernbanestrækningen går mellem Næstved og Slagelse med en sidegren mellem Dalmose og Skælskør (jf. vedlagte kort). Hovedstrækningen er ca. 41 km og sidegrenen ca. 11 km. En række mindre

arealer er tilknyttet til banen. Disse arealer samt en række kommunale og statslige arealer ved banen kan udlægges som små naturarealer eller anvendes som f.eks. P-pladser, til faciliteter m.v. i det omfang at der er behov for det.

Økonomi

Der henvises til vedlagte budget.

Projektet medfinansieres af Skov- og Naturstyrelsen og de to kommuner. Kommunerne vil således stå for den fremtidige drift. Der tinglyses en langsigtet driftsaftale. Der søges desuden om medfinansiering hos Friluftsrådet og andre relevante parter.

Der henvises til vedlagte budget for et estimat af de samlede udgifter. Finansiering ønskes fordelt således.

Nordea-fonden	35,9 mio. kr.
Skov- og Naturstyrelsen og andre	6,0 mio. kr.
Slagelse og Næstved Kommuner (3,0 mio. kr hver)	6,0 mio. kr.
I alt	47,9 mio. kr

Arealanvendelse

Banearealet ejes af Skov- og Naturstyrelsen.

Både i Slagelse og Næstved Kommuner udlægges arealet til rekreative formål i de kommende kommuneplaner, når disse endeligt foreligger, ligesom banestrækningen udpeges som et samlet kulturmiljø. Udpegningen af banestrækningen som en rekreativ offentlig sti og et kulturmiljø er allerede blevet bindende i Næstved med byrådets godkendelse af udkastet i december 2008. Det samme vil ske når Slagelse kommune forventes at vedtage hovedstrukturen for planudkastet for Slagelse kommune i begyndelsen af februar 2009, hvor banestien indgår. Denne planlægning vil ikke kunne forsinke projektets tidsplan.

Dele af anlægget vil kræve tilladelser fra kommunerne efter planloven og evt. fra Skov- og Naturstyrelsen efter skovloven. Kommunerne forventer derfor at skulle udarbejde en lokalplan for området.

Projektet er ikke omfattet af VVM-reglerne.

Sammenhæng/synergi

Der er forbindelse til vandre- og cykelruten "Sjællandsleden" og de nationale cykelruter nr. 6 i Slagelse og nr. 7 i Næstved. Stien forventes at blive rygraden i et fremtidigt netværk af lokalruter. Kommunerne vil i forbindelse med projektet kortlægge de eksisterende stier ved banen og søge at knytte disse sammen til lokale ture. Det er forberedt at kunne etablere stiforbindelse til en kommunal skovrejsning nord for Dalmose. Der forventes, at blive udpeget skovrejsningsområder i nærheden af banen, som kan tilknyttes med stiforbindelser.

I dag kører der et veterantog fra Skælskør til Tystofte (ca. 3 km) torsdag og søndag i skolesommerferien med et par afgangene dagligt. Såfremt der fremover fortsat vil skulle være veteranjernbanedrift vil der blive etableret et alternativt ruteforløb på denne strækning, således at forbindelsen helt ind til Skælskør By fastholdes, og der ikke sker en væsentlig forringelse af hovedformålet med en sammenhængende sti for vandrende og cyklende.. Udformningen af et alternativt ruteforløb afhænger af de fysiske og matrikulære forhold på stedet. Hvis det er muligt etableres der en sti parallelt med sporet, alternativt kan der blive tale om at finde en eller to alternative ruter for hhv. cyklister og vandrere. Slagelse kommune er indstillet på at finansiere de eventuelle ekstra omkostninger til et alternativt ruteforløb på denne strækning.

Fremkommelighed

Slagelse og Næstved kommuner bakker op om projektet og deltager i dette. Tilsvarende har både Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet engageret sig positivt i projektet, ligesom der er en generel stor lokal opbakning til ideen.

Region Sjælland forventes at støtte projektet, da regionen ønsker, at mulighederne for at gå og cykle i hverdagen forbedres, samt ønsker et netværk af rekreative ruter.

Barrierer / vanskeligheder i projektrealisering

Banedanmark er blevet forespurgt om kendskab til forurening f.eks. fra uheld. Umiddelbart er der kun kendskab til en ulykke ved Skælskør station. Det forventes ikke, at der er forurening, der kræver oprydning. Viser det sig at være tilfældet, kan det forsinke projektet.

Nogle steder er banearbejdet blevet inddraget til haver/marker. Eventuelle hævdsager kan ikke udelukkes, selvom der er retspraksis for, at man ikke kan vinde hævde på selve baneterrænet. Det forventes derfor ikke at kunne forsinke projektet.

Spørgsmålet om forurening afklares og dokumenteres, inden projektet iværksættes.

Tidshorisont

Detaljeret tidsplan med delmål og milepæle aftales med Nordea- fonden inden projektet iværksættes. Projektet gennemføres inden udgangen af 2010 .

☞ Vedlæg: Kort, hvoraf projektafgrænsning fremgår.